

de methode op zichzelf geen enkele twijfel bestaat, daar deze reeds jarenlang in een iets minder eenvoudige vorm door artsen en laboratoria wordt toegepast. Het spreekt vanzelf dat indien tegen al onze verwachtingen in toch zou blijken dat door de wijze van uitvoeren de betrouwbaarheid te wensen zou overlaten, de verkoop van de „Predictor” door ons zou worden gestaakt en het voor de overheid niet nodig zou zijn naar wegen te zoeken om tot een „verbod” te komen. Echter, nogmaals, wij hebben alle vertrouwen in de kwaliteiten van dit produkt, vooral in de handen van de betrokkene.

Prof. KLOOSTERMAN geeft een drietal redenen waarom een vrouw een „Predictor”-set aanschafft maar wij menen dat zijn opsomming niet compleet is: er zijn ook andere, minder negatieve redenen waarom een vrouw in een vroeg stadium belang kan hebben bij het vaststellen van zwangerschap, bv. in verband met haar vakantieplannen, haar carrière, haar garderobe, een aanpassen van haar leefwijze (drinken, roken), het vermijden van schadelijke invloeden (sommige geneesmiddelen). Last but not least is daar de gezonde nieuwsgierigheid van de vrouw voor wie een zwangerschap een vreugdevol begin is van een periode die tot de „blijde gebeurtenis” zal leiden.

In een recent onderzoek in het Wilhelmina Gasthuis vond WIBAUT, dat de helft van de vrouwen, die de kliniek bezochten, ongewild zwanger was geworden, dus onbedoeld en ongepland (NISSO-rapport nr. 6). Daaruit volgt dat een even grote groep — de andere helft — dus positiever staat tegenover een conceptie en zwangerschap: ook voor deze groep is de „Predictor” zeker bedoeld. In een onderzoek (I. P. M. SCHIEDAM) dat aan de beslissing de „Predictor” in de handel te brengen vooraf ging, werd een belangrijk argument om deze zwangerschapstest zelf uit te voeren gevonden: vaak is er bij de vrouw een zekere terughoudendheid of gêne om naar de arts te gaan met de vraag: ben ik zwanger of niet? Zij vreest, vooral als zij niet zwanger blijkt te zijn, de toch al overbelaste arts met deze vraag, die voor haar echter van enorme psychologische en praktische betekenis is, lastig te vallen. Zij wil derhalve een onnodig bezoek aan de arts vermijden en eerst zichzelf, zonder in eerste instantie anderen erin te kennen, zo groot mogelijke zekerheid verschaffen. In de gebruiksaanwijzing en ook in de publiciteit rond de invoering van Predictor is door ons steeds op het belang van het contact met arts (of vroedvrouw) gewezen. Wij hopen door het in de handel brengen van de „Predictor” een dienst te bewijzen aan de meest betrokkene: de vrouw zelf en indirect aan de overbelaste huisarts. Met alle waardering voor de beschouwing van Prof. KLOOSTERMAN over de patiënt-arts-relatie betreuren wij toch de enkele bedenkingen tegen ons produkt in het genoemde commentaar.

Literatuur: KLOOSTERMAN, G. J. (1971) Zwangerschapsbepaling door de vrouw zelf. *Ned. T. Geneesk.* 115, 1033. — N.I.S.S.O.-Rapport nr. 6.

Rotterdam, juni 1971

Chefaro N.V.

Met grote waardering heb ik kennis genomen van het feit dat Chefaro N.V. zelf de verkoop van de „Predictor” zal staken, wanneer de betrouwbaarheid van deze proef te wensen zou overlaten. Volledig deel ik de mening van de inzenders dat de betrouwbaarheid van de proef het essentiële punt is en het enige waarvoor degene die de proef in de handel brengt, verantwoordelijkheid draagt. Dit had ik trouwens al aan de inzenders medegedeeld via de enquête

die aan het in de handel brengen van de „Predictor” vooraf ging. Het verheugt mij thans te vernemen dat Chefaro N.V. veel moeite heeft gedaan zich van de betrouwbaarheid van de proef te vergewissen. Toch meen ik dat de resultaten in de praktijk nog afgewacht moeten worden, alvorens een definitief oordeel gegeven kan worden. Uitgaande van 300 urinemonsters, die zowel positief als negatief waren, was de uitslag in ruim 99% van de gevallen correct. Waren daar ook dubieus-positieve urinemonsters bij? Veel belangrijker is overigens dat het er niet in de eerste plaats om gaat of de urine een bepaald gehalte aan HCG heeft, maar of de vrouw zwanger is of niet. Vervolgens, hoever haar zwangerschap is gevorderd en tenslotte of die zwangerschap zich normaal ontwikkelt. Deze vragen worden met de „Predictor” niet beantwoord en daarom zijn ook de „minder negatieve redenen” die de inzenders noemen voor een zelfonderzoek niet erg ter zake.

Een zwangerschap is een levensfase die deskundige begeleiding vraagt. Het is van groot belang dat de prenatale zorg een aanvang neemt zodra de diagnose zwangerschap gesteld kan worden. Voor een gezonde vrouw zal het uitblijven van de menstruatie een belangrijke aanwijzing vormen dat er een zwangerschap bestaat. Het door haarzelf uitgevoerde urine-onderzoek geeft geen dag eerder uitsluitsel dan het onderzoek door haar vroedvrouw of arts, terwijl deze deskundigen nog veel meer informatie kunnen geven dan alleen de uitslag van het urineonderzoek. Wanneer deze deskundigen tevens, zoals sterke aanbeveling verdient, een vast tarief hanteren voor de begeleiding van een zwangere ongeacht het aantal prenatale controles en de aard van de natale hulp, maakt het ook financieel voor de vrouw in kwestie geen verschil, wanneer zij zich vroegtijdig aanmeldt. Wanneer de arts zo overbelast is, dat hij nauwelijks tijd heeft de vraag naar het bestaan van een zwangerschap te beantwoorden op een moment waarop hem dit in enkele minuten mogelijk zou moeten zijn, dan is het veel beter dat hij zich geheel uit de praktische verloskunde terugtrekt. Nogmaals: Wanneer de „Predictor” in de praktijk betrouwbare gegevens blijkt te verschaffen, is er reden tot verheugenis over het feit dat de vrouw in het algemeen minder afhankelijk is geworden van autoriteiten bij het vaststellen van een voor haar uiterst gewichtige zaak. Daarvoor zij Chefaro N.V. dan dank.

Wanneer vele vrouwen er behoefte aan zouden gevoelen op deze wijze de deskundigen buiten spel te zetten, hebben naar mijn mening deze deskundigen gefaald. Uitsluitend en alleen op grond van deze laatste overweging hoop ik dat de verkoop van de „Predictor” geen grote vlucht zal nemen. Niet omdat ik de farmaceutische industrie niet waardeer, maar omdat ik een hoog peil van verloskundige voorziening nog hoger schat.

Amsterdam, 28 juni 1971

G. J. KLOOSTERMAN

HYDRONEFROSE DOOR VERNAUWING VAN DE OVERGANG VAN HET PYELUM IN DE URETER

De inaugurale rede van Prof. Dr. W. A. MOONEN (1965) „Primum non nocere” kwam in mijn gedachte, toen ik het artikel las: „Hydronefrose door vernauwing van de overgang van het pyelum in de ureter” van de collegae C. H. L. KLAASSEN, A. VAN DRIEL, O. H. VAN PERSIJN VAN MEERTEN, C. KOOYMAN en R. P. HERMANS (1971).

In de urologische literatuur is men het er al jaren over eens, dat „aberrante vaten” of zoals de schrijvers zeggen een „abnormale vaatstreng” nooit de primaire oorzaak voor een

hydronefrose zijn, maar alleen secundair tot verergering van de toestand kunnen bijdragen. Ook de schrijvers van het vermelde artikel wijzen op deze mening in het begin van hun hoofdstuk: beschouwingen. Des te meer bevreemdtd het mij dat ook zij dan toch weer zo inconsequent zijn en deze vaten gaan klieven!!!

Onder aberrante vaten verstaat men arteriën en venen die buiten de vaatsteel om naar de nier lopen. Veelal liggen zij dorsaal van de ureter. Deze vaten geven nooit afvloedbelemmering van het pyelum.

Een van de drie voorkomende vormen waaronder de hydronefrose zich aan ons presenteert, is de volgende. Bij een wat langgerekte nier kan, indien door een primaire oorzaak een obstructie van de overgang pyelum-ureter optreedt, het zich vergrotende pyelum uitwijken tussen de vaten van de onderpool en die van het middengedeelte van de nier door. Het sterk vergrote pyelum komt zodoende ventraal van de vaatsteel te liggen. Dit kan zover gaan dat de ureter wordt meegetrokken en als het ware op de vaten van de onderpool rijdt. Er is een hernia door de vaatsteel ontstaan (zie fig. 1, 2 en 3).

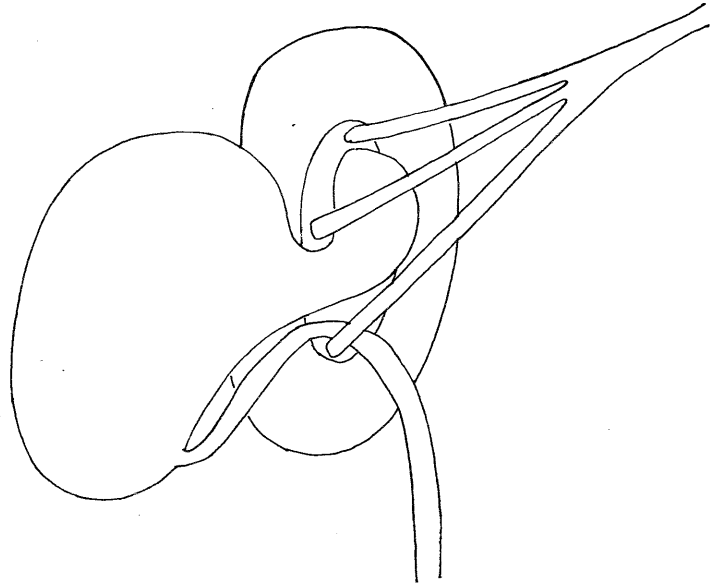

Fig. 3.

Door de normale vaten van de onderpool in deze situatie „aberrant” te noemen begaat men een denkfout. Een kunstfout begaat men indien men deze vaten gaat onderbinden. De juiste therapie in deze gevallen bestaat uit: 1. repositie van de „hernia”; 2. opheffing van de obstructie; 3. verkleining van de ampul van het pyelum; 4. sluiten van de breukpoort in de vaatsteel.

De term „aberrante vaten” bij een hydronefrose dient vervangen te worden door „hernia door de vaatsteel”, zoals ik laatstelijk nog gesteld heb op het 21e congres van de Nederlandse vereniging tot bevordering der chirurgische wetenschappen.

Literatuur: AUSEMS, M. M. (1963) Etiologie en therapie van de primaire hydronefrose. *Ned. T. Geneesk.* **107**, 2348; (1970) Actuele chirurgische technieken. *21e Congres der Nederlandse Vereniging tot Bevordering der Chirurgische Wetenschappen*, bl. 68. — KLAASSEN, C. H. L., A. VAN DRIEL, O. H. PERSIJN VAN MEERTEN, C. KOOYMAN en R. P. HERMANS (1971) Hydronefrose door vernauwing van de overgang van het pyelum in de ureter. *Ned. T. Geneesk.* **115**, 955. — MOONEN, W. A. (1965) *Primum non nocere*. Inaugurele rede, Nijmegen.

Maastricht, 6 juni 1971

M. M. AUSEMS

Wij namen met belangstelling kennis van het ingezonden stuk van collega AUSEMS over het artikel „Hydronefrose door vernauwing van de overgang van het pyelum in de ureter”.

Naar onze ervaring verlopen de aberrante vaten meestal vrijwel ter hoogte van de overgang pyelum in ureter meestal aan de ventrale zijde. Dit is in overeenstemming met de mededeling van TEN CATE (1971), die ze altijd aan de ventrale zijde vindt. De zeldzamer voorkomende lokalisaties meer proximaal of distaal van de overgang vormen wellicht een beslissend argument, dat de vaatstreng de hydronefrose slechts boven een bepaalde grens irreversibel maakt en haar niet veroorzaakt. Anderzijds kunnen abnormale vaten ook slechts enkele calyces afklemmen en hun afvloed belemmeren, terwijl ook door een abnormaal verlopend vat in het kleine bekken het bestaan van een hydronefrose met hy-

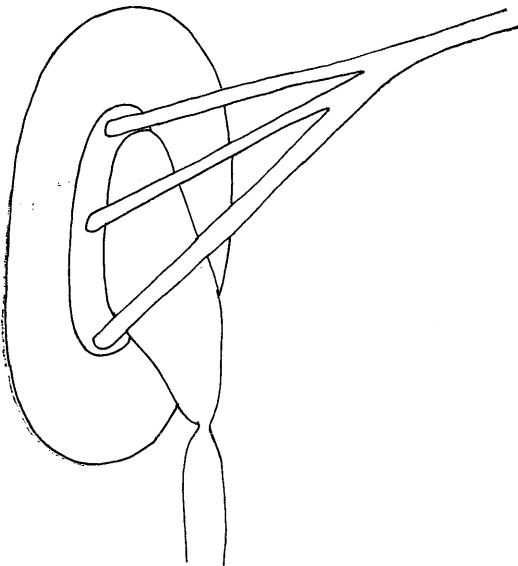

Fig. 1.

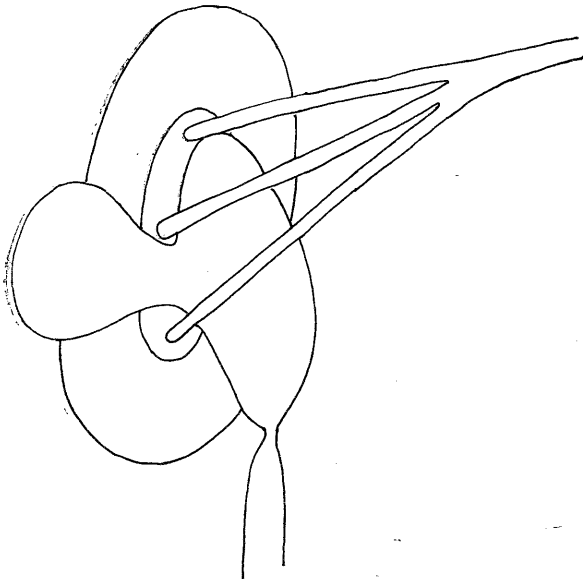

Fig. 2.

dro-ureter bekend is. Wij menen hierdoor, dat de nauwkeurige betekenis van aberrante vaten bij de pathogenese van de hydronefrose nog niet volledig bekend is.

Het lijkt niet onlogisch, dat een mogelijk dus secundaire factor, die een proces irreversibel kan maken, wordt uitgeschakeld. Wij hebben bij onze patiënten na de in het artikel beschreven voorzorgen geen schade van het klieven van aberrante vaten kunnen vaststellen (controle van bloeddruk, urinesediment, intraveneus pyelogram, creatininegehalte van het serum). Een vena of een bindweefselstreng kan men altijd ongestraft klieven. In het verloop van het onderzoek is ook bij ons de laatste jaren een toenemende tendens aanwezig de vaatvoorziening intact te laten. De patiënten, bij wie alleen vaatklieving is verricht, werden veelal in 1965 en 1966 geopereerd. Het is opmerkelijk, dat de controle-resultaten over langere termijn zo gunstig zijn.

Tenslotte, zouden ook wij de door collega AUSEMS uitgebreid geschetste situatie niet zien als veroorzaakt door aberrante vaten.

Literatuur: CATE, H. W. TEN (1971) Primaire en intermitterende hydronefrose; diagnostiek en therapie. *Ned. T. Geneesk.* 115, 647.

Beverwijk, 17 juni 1971

C. H. L. KLAASSEN
A. VAN DRIEL
O. H. VAN PERSIJN VAN MEERTEN
C. KOOYMANS
R. P. HERMANS

ANENCEFALIE

Naar aanleiding van het artikel van de collegae KUYPERS en HUISJES (1971) zou ik het volgende willen meedelen.

Gedurende de enkele jaren dat ik als huisarts prakticeerde in een Betuws dorp (Ophemert), huwden daar 2 broers, voor zover mij bekend gezonde jonge mannen, met meisjes die geen familie van elkaar waren. Beide vrouwen aborteerden in de 4e maand en brachten beiden een anencefaal ter wereld.

Misschien herstel ik enigszins de fout die ik maakte door de gevallen niet te publiceren.

Literatuur: KUYPERS, H. M. en H. J. HUISJES (1971) *Ned. T. Geneesk.* 115, 1075.

Hilversum, juni 1971

IJ. HANNEMAN

DE STATUS ASTHMATICUS BIJ VOLWASSENEN

Naar aanleiding van een Caput selectum in uw tijdschrift van 27 maart 1971, bl. 559, getiteld: „Over de status asthmaticus bij volwassenen” door collega HERDERSCHÉ, zou ik gaarne mijn ervaringen willen vermelden, speciaal naar aanleiding van punt 9, wat betreft het medicamenteus compenseren van respiratoire acidose.

Sinds lange tijd zag ik vanaf 1959 frappante verbeteringen bij patiënten met status asthmaticus, door hun een intraveneuze druppelinfusie van zoutglucose-oplossing onafgebroken gedurende 48 uur te geven. Een verklaring kon ik er niet voor vinden, totdat ik door een toeval een boek van GRACE in mijn handen kreeg, dat handelt over de elektrolytveranderingen van het bloed bij verschillende ziekte-toestanden.

Resultaat van een ander onderzoek: Door toediening van een intraveneuze druppelinfusie bij patiënten met status asthmaticus is het aantal sterftegevallen in het jaar 1969 tot nul gereduceerd.

De parentale vochttoediening heft de hypovolemie op en voorkomt de collaps van de bloedvaten in de periferie. Tijdens de status asthmaticus is de pH van het bloed laag (7,13-7,23), er bestaat dus acidosis, maar er is geen opmerkelijke verandering in de serum-elektrolyten.

Ik hoop dat deze mededeling een aanvulling mag zijn op punt 9 van bovengemeld Caput selectum.

Literatuur: GRACE, W. J. (1962) *Practical clinical management of electrolyte disorders*. Appleton Century Crofts Inc. — STRAUB, P. W., A. BUHLMAN en P. A. ROESIER (1969) Asthma death. *Lancet* II, 923.

GHAN TJOE HAM

BERICHTEN

BUITENLAND

Groot-Brittannië

Ketamine, een nieuw anaestheticum. — Ketaminehydrochloride is een nieuw non-barbituraat-anaestheticum dat, intraveneus gespoten (het kan ook intramusculair), binnen een minuut de patiënt klaar voor operatie maakt. Er worden van dit middel weinig bezwaren vermeld. Merkwaardig is echter de ongewone kataleptische toestand waarin de patiënt raakt; deze ligt vaak met open ogen en soms beweegt hij, zij het onwillekeurig. Voorlopig wordt het middel alleen in ziekenhuizen gebruikt, want de patiënt komt slechts langzaam weer bij, hoewel hij reeds spoedig kan eten en drinken. In enkele gevallen beleeft de patiënt gedurende het bijkomen droomtoestanden met schitterend gekleurde hallucinatoire beelden, meestal van aangename aard, soms echter onaangenaam. Bloeddruk en polsfrequentie gaan tijdens de narcose wat omhoog, evenals de intralumbale druk. Een groot voordeel is dat de pharynx- en larynx-reflexen (meestal) behouden blijven. Een editorial in het *British medical Journal* (19 juni bl. 666) meent dat het middel nog niet het stadium heeft bereikt dat het voor toepassing in de algemene praktijk kan worden vrijgegeven.

Trauma. — De behandeling van letsels is van nature een zaak voor chirurgen. Het toenemend aantal gevallen van traumatische beschadiging en de aard van de afwijkingen daarbij zijn redenen waarom ook de internist ermee te maken krijgt. Trauma staat thans in Groot-Brittannië nummer 5 op de lijst van doodsoorzaken, en voor mannen onder de 40 jaar zelfs nummer 1! Het zijn de bijkomstige gevolgen van letsels die de aanwezigheid van een internist nodig maken. Voorbeelden hiervan: subarachnoïdale bloedingen, hyponatriëmie, uremie. (*Lancet*, 26 juni bl. 1342.)

Pop-festival. — In mei 1970 vond in Madeley bij Stoke-on-Trent het „Hollywood Festival of Music” plaats. In het *British medical Journal* beschreven LEVENS en DURHAM hun ervaringen hierbij op medisch gebied. Zij hadden met een groep vrijwilligers (10 artsen en 36 verpleegsters en ambulance-chauffeurs) een hulppost ingericht, waarbij zij geheel intuïtief te werk moesten gaan, aangezien er weinig ervaringen van anderen over geneeskundige hulp bij pop-festivals bekend waren. Zij hadden op enige afstand van het muzikaal gebeuren een tent opgezet die als veldlazaret be-